

SERBEST ZAMAN SINIFINDAN SERBEST ZAMAN TOPLUMUNA *

Jeremy SEABROOK

*Çev. Zafer Levent YILDIR ***

Hizmet sektörlerinin, bankacılığın öneminin, ticaretin, kredinin, sigortacılığın, perakendeciliğın, turizmin, seyahatin, gıda temininin yükseliş i ile, madencilik, imalatın ve mühendisliğin katı maddeciliğinin bir konu olduğu zamanlardan daha karışık etkinliklerle ilgileniyoruz. Günümüz ekonomik çabalarının çoğu, kolayca kavranılamazlıklar ile ilgilidir – danışmanlıklar ve halkla ilişkiler, imajların yapımı ve değıştirilmesi, görünüşlerin oyunu, katma değer, düşüncelerin satışı, soyutlukların piyasası, ‘görünmezliklerin’ önemi – yani emeğın, tam anlamıyla çetin çalışmanın, ayrıcalıklılar tarafından küçümsenmeyen, aksine kendilerine mal edilen bir şey olması. Ve durumun böyle olduğunu gösteren hatırı sayılır kanıtlar vardır. İş etiğ i, yok edilmek bir yana, sadece, zenginlerin kendi amaçları doğrultusunda yeniden şekillendirilmiştir; bu defalık olmayan, endüstrideki çalışanlara bir demir disiplin modeli olarak hizmet vermek için, ancak meşgalelerinin yararsızlığın ya da hatta kesinlikle zararlı doğasını örtecek şekilde, kendileri için bir çeşit dekorasyon, bir etkileyici ve makul görünüş olarak. Kendilerini, günümüz dünyasının emek dağılımında, en sıkıntılısının kendi üzerlerine düştüğü kurgusunu sürdürecektir bir şekilde, ‘iş’e adanmış olarak ilan ederler.

Yapılan ‘iş’in – anlamlı iş ya da en azından bu şekilde temsil edilebilen – hem çok önemli ve olasılıkla çalışan sınıfa bırakılmak için nadir olmuş olması iyi olabilir. Hiç şüphe yok ki, bu çağda, zenginler, geçmiş zamanlardaki aylaklık ve boşluklarını değil ama, kendilerinin toplumdaki işlevsel ve zorunlu rollerini, ‘iş’e tükenmez adanmışlıklarını,

* C. Critcher, P. Bramham ve A. Tomlinson tarafından derlenmiş ve E & FN Spon tarafından 1995 yılında Londra’da ilk kez basımı yapılmış olan “Sociology of Leisure”ın 97 ile 104’üncü sayfaları arasında 9. bölüm olarak yer alan Jeremy Seabrook’un makalesi. Makale, J. Seabrook’un 1988 Blackwell basımı *The Leisure Society* isimli eserinden alınmıştır. İzinli olarak yeniden basıldı.

** Dr.

amaçlarının ciddiyetini, ulusa sundukları hizmeti içeren mükemmel kamusal görünümü oluşturmak için şimdiye kadar iyi-örtülmüş bir yetenek geliştirmişlerdir. Prensler artık 'playboy'lar değil, aksine, insanların, çok-çalışan ve enerjik hizmetçileridirler. Örneğin Prens Andrew, sadece bir savaş kahramanı değil, ayrıca meşgul olması için önemli bir denizcilik kariyerine sahip biridir; ve müstakbel eşi York Düşesi konumuna yükselecek olmasına rağmen yayıncılıktaki işine devam etme arzusunu açıkladı. Prenses Anne, Çocukları Koruma Vakfı için gerçekleştirdiği çalışmalar ile Afrika'nın yoksulluğunun giderilmesine adanmışlığını düzenli olarak gösterir; Galler Prensi'nin, yoksunluk ve olumsuzluğun derinlemesine duyumsandığı, kentin merkezinde yaşayan yoksulların kaderine ilgisi, dirayetli kamu ilişkilerinin bir parçası olmaktan daha fazla bir şeydir ve bu, zamanlarının ve enerjilerinin çoğunu alacağı söylenen resmi görevlerin herhangi bir yükümlülüğünden öncedir.

Bu ünlü kamusal etkinlikler, yalnızca, temel özelliği özelliksizlik/ayırimsızlık olan modern binaların – yeni uygarlık merkezleri ve alış-veriş bölgeleri, otoyol uzamları ve yaşlılık için sığınaklı lütfkarlık – törensel açılışlarını yad eden tüm bu levhaların üzerlerine isimlerini bırakan, küçük saltanatlılar ve büyük meşhurların emeğinin bir yükümlülüğünün oldukça yaygın ve derinlerde kökleşmiş varsayımına ait en etkileyici çiçeklenmesidir. Benzer çalışma yükümlülüğü; bütçesel sorumluluklarının bir çok hatırı sayılır büyüklükteki ulus devletinkini aştığı söylenen uluslararası şirketlerin yorulmak bilmez memurları olarak, İngiltere'ye has olanları satmak, bayrağı sergilemek, dış-satımları desteklemek, siparişlerin peşine düşmek, pazarlar açmak, satışlara saat tutmak gibi işlerin bir parçasını oluşturan bir dizi benzer lüks otel, jet-lag ve misafirperverliğin kaçınılmaz yoğunluğundan kaynaklanan baş ağrıların sebep olduğu zihinsel karışıklıklara mahkum hastalıklar içinde olan, iş adamları ve yöneticilerin açıkça 'çileci programlar'ında da görülebilir. Çoğu hayati işin yapılıyor olduğu pahalı restoranlardaki bıkkınlık veren hazır bulunuşları; şirketlerinin sezonluk olarak ayırttığı opera localarındaki zorunlu geceler; milyonlarca pound paranın son 'peni'sine kadar sorumlu

tutuluyor olmaları; Thames Vadisi'nde rhododendron (†) ve kozalaklı ağaçların görüntüsünün ardındaki yatlarında ve kaşanelerinde sıkıcı ve görgüsüz yabancı alıcıların ağırlanması; yağmurun silip süpürdüğü golf derslerinde ya da tedbirli ve pahalı seks salonlarında olası müşterilerin saçma arzularının hoş görülmesi; 35 yaşına varmadan insanları yaşlandıran, vadeli işlemler ile meta piyasalarında ve borsada çok büyük miktarlarda enerji sarfı; sadece altı-rakamlı maaşlar anlamlıdır çünkü hiç kimse bu inişli çıkışlı süreçte bir kaç yıldan daha fazla çalışamaz, ki sonradan uzun yıllar boyunca kalp sağlığı için hemşire sarfı ile ya da bozulmuş olan sindirim sisteminin sorunlarından kurtulmak için boş yere çabalama ile telafisi sağlanmalıdır – tüm bunlar ezici bir aşırı emek sonucudur, dünyada bir benzeri olmayan böylesi yüce bir görevi yerine getirmek anlamında huşu ve şefkati yönetmek için bir kurban. Olasılıkla hepsinden en fazla göze çarpanı, emeğin yeni adanmışları pop, TV ve sinema yıldızlarıdır; nefes nefese medya röportajlarında 'iş'lerini tartışarak, yüksek hızları, bir sahilden diğer sahile görünümlemler ile, ellerinde olandan daha uzun olmayan bir yaşam ile kamunun sempatisini gasp ederek, gerek sempatanları ve gerekse de gazeteciler ile kapı kapı dolaşırken; sadece sinirli bir tükenme ve çöküşe yol açabilen, doymak bilmez izleyicilere esirgemeyen bir veriş içinde izlenenler. Olasılıkla sadece politikacıların da, emeğin aynı yorucu tüketimine kendilerini teslim etmeleri beklenir. Zirve toplantılarında meşguliyet içindeki var oluşları, bunun en görünür tek unsurudur – sabahın erken saatlerine kadar uzayan oturumlar, gerilimlerin ve uzlaşmaz farklılıkların söylentisi, onbirinci saatteki hamle, üzerinde uzlaşılan bir bildiriye çalışan memurlar, şafak sökerken, bir gecede dört saatlik uykudan fazlasına gereksinim duymayan şöhretlerin uykusu zor gelen görünümünde verilen basın toplantısı; nasıl yorgun, nasıl hala sonuna kadar öz-verilidirler.

Ne ki bu, geleneksel olarak dikkate değer bir yokluk derecesi içinde olmuşlara yönelik sınırlanmış işlevin dikkate değer ağırlığı değildir. Gürültülü ve saldırgan bir kendini temize çıkarma, istihdam yapısının içine oldukça derinlemesine girer. Emeğin tarihinde asla – yaşamın ve eklemlerin çok daha fazla yorulduğu ve tahrip olduğu, kaslardan ve kirişlerden son gramına kadar enerjinin bu kadar çekilip

† Rododendron, açelyaya benzer bir bitki

alındığı – günümüzde olduğu kadar bir kabul ve böylesi zahmetli başarılarla bağlı olarak elde edilen övgü için böylesi yarışmacı bir iddia olmamıştır. Yanlızca, toplumumuzdaki, çalışmıyor olduklarında kendileri ile ne yapacaklarını bilmeyen, kırılıncaya kadar çalışan ya da en umutsuz koşullardan bir amaçlılık duygusu edinen, tüm gönüllü ‘işkolikler’in üzerine düşünmeliyiz: ‘insanlarla çalışmaya’ kendini adayanlar ve işleri sonuç olarak asla bitmeyenler, toplum ve cemaat çalışanları, mimarlar ve plancılar, diğer insanların yaşamlarının sürdürülmesine yönelik yapmış-eylemiş tüm uzmanlar ve profesyoneller, öğretmenler ve akademisyenler kadar medya insanların, artistlerin ve basın mensuplarının kendilerini önemli bulmaları ve şişirilmiş değerleri, görevleri uyuyan saçma arzuyu uyandırmak ve onu bir takım metalar için doymak bilmez bir isteme yükseltmek olan satıcıları ve reklamcıları ima etmek için değil; en mükemmel bir şekilde kıyıda ve üstesinden gelinebilir bazı ürünleri ortaya koymak için cihazlar ve maceralar içindekiler; kelime işleyicileri, düşünce üreticileri, haber üstadları ve bilgi işleyicileri, geçilemez ancak hayati bürokrasilerin labirentlerinin muhafızları – kendini emeğin araçlarına kurban eden yalnız ve doğrulanmamışların tümü, öyle ki, günün sonunda emeği kesmeyi, yavaşlamayı, dinlenmeyi, oturmayı ve stok sayımını olanaksız gören ve serbest zamanlarını birbirleri ile, ki onlarınki toplumsal çalışmaya dair en fazla acil ve gerekli katkıdır, hileli işlere ortak olarak harcayanlar. Şüphesiz tüm çabalarının bir sonucu, gerçek acı çekiştir. Bunlar, dayanılmaz tüp seyahatlerine ve M25 üzerindeki sonsuz trafik kuyruklarına; hiç bir şeysiz, ama şirket için Nina Simone ya da *Carmina Burana* kasetiyle ve kendilerine içine girecekleri tıkanıklıktan kaçınmalarını sonsuz kere söyleyen haberlerle, kahramanca göğüs gerenler olarak, gerginliğe, endişeye ve gerilime, kalp rahatsızlığına, ülser ve sinirlerin bozulmasına maruz insanlardır. 103 derece ateşleri olsa bile ve doktorları tarafından bir kaç haftalığına tam anlamıyla dinlenmezlerse işin nereye varacağını bilinemeyeceği söylensede çalışmak için mücadele ederler. Müşterilere, iş sahiplerine, çalışanlara ve arkadaşlarına kahramanca adanmışlıklarını; olasılıkla, bir günlük yokluklarının bile firmanın, şirketin ya da bölümün göçüp gitmesi ile sonuçlanmayabilecek olması hatta aksine farkına bile varılmayabileceği endişesinin; aslında, daha da büyük bir endişe olarak, girişimin tümüyle onlar olmaksızın çok daha düzgün bir şekilde

işleyebileceği düşüncesi nedeniyle, ne pahasına olursa olsun ortalıklarda görünme zorunluluğu gibi bir savunma ısrarının altını çizen, anlaşılmaz bir duygu teşvik etmektedir. Kimi zaman alaycı arkadaşlar, yarın bir otobüsün altında kaldıklarında bile (daima bir otobüs, asla yok oluşlarının çok daha olası bir aracı olarak, bir otomobil değil) bunun kendilerini istihdam edenler için dünyanın sonu olmadığını belirterek, içimizde acı verici bir his yaratırlar.

Bu insanların çoğu, Galbraith'ın Yeni Sınıf üyeleri, sıklıkla kökende bir serbest zaman sınıfına benzerlikleri olmayan, olarak saptadığı grubun bir parçasını oluştururlar. 'Kesinlikle işlerinin zevkli olduğu düşüncesindedirler. Aksi durumda, bu meşru bir doyumsuzluk, hatta sinirlilik kaynağıdır. Hiç kimse, bir reklamcı, zengin iş adamı, şair ya da profesör için – ki birdenbire işinin kendisi için ödüllendirici olmadığını anladığında bir psikiyatriste danışmalıdır – bunun ne kadar önemli olduğunu düşünemez'. Galbraith, 'Yeni Sınıf dışlayıcı değildir. Gerçekte kimse onu terk edemezken, heryıl binlercesi katılır' saptamasını yapar. Ancak Galbraith'in sözünü etmediği şey – ya da olasılıkla 1950'li yıllarda ayırt edici özelliklerini algılamak için çok erkendi – bu durumun kendine önem verme ve kendine kahramansılık yakıştırma şeklindeki savunmacı yanıydı: 'Salı günü Brüksel'de olmalıyım, sonrasında Manchester'da bir toplantım var ve gelecek hafta Stockholm'de konferans var'; günlük ajandanın sayfalarını karıştırma, çatılan kaşlar ve dişlenmiş Faber-Castell kalem ve sert bir ifadeyle Kasım ayının sonundan önce her hangi bir şeyin yetiştirilmesinin olanaksızlığının belirtilmesi. 'Yapamam, yoğunum, hiç boş zamanım yok, toplantılarım, randevularım, yükümlülüklerim var'. İnsanlar birbirleriyle aylar sonrası için randevulaşırlar, kentin içinde – ya da hatta kıtalar arası – kağıt destelerinin hareketini gerçekleştirirler, yerlerine dün ulaştırılması gereken el yazısı notlarını, özetleri, planları, ozalitleri, kısa özetleri, evrak çantalarını, öz-geçmişleri, taslakları, gündemleri Hermes ya da Mercury markalı motosikletlerin üstündeki taşıyıcılarla dağıtarak. Büyük bir askeri manevranın çekiciliği içinde büyük saçmalıkların projelerinin ele alındığı, ciddi, hatta harika toplantılarda piyasa araştırmasını tartışmak için kampanyalara ve stratejilere angajedirler: 'Uzun geçmişi olan bir çok reklamcı için televizyon reklamcılığı, bir yoğunluk bobardımanı meselesinden gerilla savaşı gibi bir şeye

dönüştürülmüştür' (*Campaign* dergisi). Yoğun olunmayan zamanlarda, yaşlı, işe yaramaz ve duygusuz kamudan dikkatin uzaklaştırıldığı bir kaç anın cazibesini yaratmak için böylesine büyük bir enerji ve para sarfını içeren yarım saatlik program formatında, promosyonlu ticaret ve yeni bir derginin tasarımı hakkındaki tartışmaların yapıldığı, tümüyle hiper-aktif yoğunlukta, 'Evet, tüm bunlar ne için?' sorusunun asla sorulmaması gereken kurul toplantısında, planlama grubunda ya da önerilerin alındığı açık oturumlarda dökülen duyguların derin bir yer değişimi vardır. Fantezinin gittikçe artan tuhaf inşasının dünyasında yaşamın kederli gerekliliğine duacıdırlar. Bir çok kadının, kişisel yardımcı görünümü altında hizmet ettikleri ya da büyük beyaz şefin, idari işler direktörünün, başkanın, king pin'in (†), itaat edilmesi gereken birisinin Cuma'sı olmakla ödünç alınan ihtişamda doyum sağlaması beklenir. Bütün günlerini bir şeyler üzerine konuşarak, bir projeye tüm açılardan bakarak, vurgu farklılıkları ve temsil sorunları ile güreşerek, yeniden yama yapmak mı yoksa yeniden düzenlemek mi gerekir sorusuna yanıt arayarak, yıldırım ataklar yaparak, birleşme ve ele geçirme planları yaparak, mali kaynaklar yaratarak, görünümleri değiştirerek, bir sounding-board (§) gibi davranarak, bir fikre kapılarak, konuları tartışıp hallederek, bir sınıra erişmek, bir anlaşma yapmak, zamanında teslim etmek, bir vurgun yapmak, meteliksiz kalmak hakkında uyararak harcarlar. İnsanların çoğu, en savunmasız oldukları anlarda, işlerini değerli kılanın çalıştıkları insanlar olduğunu teslim ediyorlarsa eğer, bunun nedeni, sıklıkla, bu insanların ana hedefleri ve emeklerinin ne için olduğunun görülmesinin görünürdeki nedeni olması olabilir – inançsızlığın incelikle işlenmiş ve hileli bir askıya alınışı.

Kahramanca rollerinin kuvvetlenmesinde, emeğe yeni şehitler, yalnızca hafta sonundaki maaş paketi için çalışanlara gıpta ettiğini açıklayarak, sıkıcı bir dokuza beş kala 'iş'i isteyenlerden beklenebilir ve öncüllerden aniden vazgeçtikleri dakikada tüm endişelerini unutabilirler. Böylesi kaygısız çalışanların, büro yönetiminin bazı özel inatçı sorunları yüzünden üzülmek, o kadının üç çocuklu yalnız bir ebeveyn olduğu bilindiğinde anlaşmasının yenilenemeyeceğini en yeni çalışanına

† Bowling oyununda en önde bulunan lobut

§ Tasarlanan şeyin etkisini ölçmek için denenen kimse

söyleyecek oldukları bir dünya hakkında endişelenerek, uykuları kaçmaz; sabahın erken saatlerinde, tüm şu insanlarla yüz yüze gelme yükümlülüğü ile titreyerek, kavrulup kurumuş bir boğazla uyanmazlar; gün ağarırken bir kaç notu, bir dersin özetini, bazı satışla ilgili noktaları, yeni bir yaratıcı itki üzerine, ki bir takım markaların yeni, uygun ve canlandırıcı kalmasını sağlayacak bazı düşünceleri yazarak uykudan kalkmazlar; yeryüzünde değilmişçesine ama en parıldayan anlarının saat 10:30'daki toplantı olması gerektiğini bilerek ve yetersiz bir gardrobu kendilerine fazladan bir yükseklik, azıcık farklılık hissi verecek bir şey için iyice araştırarak yataktan kalkmazlar.

Bazen bu insanlar, her ne kadar 'iş'in getirdiği gerilimler ve gerginliklerin telafisinde, genellikle az olmayan ama asla yeterli olmayan ücretlere fazladan bir teselli olarak, kendini-yönetme ödülleri ve zevklerine yönelik iddiayı ortaya koymak için sömüren ve önemsiz özlerini kullanarak, biraz daha ileri giderler. Tuscan dağ-kasabalarında güvenli özel villaların reklamını veren broşürlerin yapraklarını karıştırarak 'Biraz güneşte kalmalıyım' der tutkuyla; ya da daha usule uygun olarak, 'İçmem gerek'. 'Bazı zamanlarda düşünmek için bir yer, bir mekan edinmeliyim', 'Dinlenmem gerek', 'Buralardan uzaklaşmalıyım', 'Baskıdan kurtulmalıyım', 'Basınç'a direnemem'. Ve kesinlikle yüzeyden uzak olmayan kendine-acıma, buna koşut olarak büyük bir ayrıcalığın farkındalığına rağmen, kemiren ve öznel bir yoksunluk duygusuna akraba gibi görünür. Her daim elleri dardadır, elde edemedikleri şeylere hayıflanarak, ay sonunu nasıl edeceklerine yönelik endişe duyarak, faturalar ve istemlerin kar gibi yağışı altında kalmış, banka müdürü ile yüz yüze gelmekten korkmuş, telefon hizmetinin ve 'ev' desteğinin olmadığı bir dünyada nasıl yaşamda kalabileceğinden endişe duyarak; ve her anlamda yeterince iyi ödüllendirildikleri için, yoksunlaşma duyguları bir metafor ve yetersiz para dışında başka bir takım nedenlerden kaynaklanan şey, olarak düşünülmelidir. Eğer kendi eşsiz önemlerini, hayati rollerini böylesine uzun bir zaman yaşarlarsa, olasılıkla, bu, uzmanlaşmış ve sonsuzca alt bölümlere ayrılmış emeklerinin olmazsa olmaz doğasının sonucundan çok, kıyıda olmasından, harcanabilirliğinden duydukları kuşku ve tümünün ötesinde, her hangi bir, keşfi olanaklı insani amaçtan gittikçe artan uzaklığı nedeniyledir. Veblen'in 1899'da gözlemlediği gibi;

Endüstriyel verimliliğin artışı ve daha hafif bir gerginliği olanaklı kılması, gerginliği azaltmaz, ancak, çıktıdaki ufak artış; yaygın olarak durum, ekonomi kuramında daha yüksek ve tinsel istemlere atfedildikten sonra, sonsuzca yayılması olanaklı olan bu istemi karşılamaya yönlendirilir (gösterişçi tüketim anlamında). Söz konusu durum, J.S. Mill'in 'bugün elde bulunan tüm mekanik icatların her hangi bir insanın günlük meşgalesini azalttığı düşüncesi, şimdiye kadar sorgulanabilir' diyebildiği gibi, asıl olarak yaşam standartlarındaki bu unsurun varlığı nedeniyledir.

Geç yirminci yüzyılın refah toplumlarını ortaya çıkaran bu sürecin daha sonraki gelişmeleri, olasılıkla, bazen, insan gereksinimlerine yönelik daha doğrudan hizmetten çok, meşguliyetle terapi alanının (söz konusu terapi, şüphesiz, ilgilerimizin gittikçe artan oranlarda tabi kıldığı özerk ekonomik süreçlerin hizmetinde olma anlamındadır) yapma-iş tasarımlarına, daha benzer olan yapay bir meşguliyet yaratır (en ayrıcalıklılar tarafından iddia edilen). Olasılıkla, bu durum, bir işlevin tahrip olmuş duyumunun çevresindeki ağ şeklinde örülen fantezilerden kaynaklanan yorgunluktur, günümüz emeğinin çok çeşitli biçimlerinin, kendilerinde çok hafifletilmiş, böylesi gerçek bir yükümlülüğünü oluşturan. Murray Bookchin, bu gelişmeyi yaklaşık 20 yıl önce tanımladı:

Zamanımızın toplumsal 'karmaşıklığı'nın çoğu, kırtasiyeciyi yönetim, idarecilik ve kapitalist girişimin hiç değişmeyen israfından kaynaklanır. İkincil burjuvazi, burjuvazinin dosyalama sistemine korku ile karışık bir saygı duyar – faturalar, muhasebe defterleri, sigorta belgeleri, vergi beyannameleri ve evrak dosyaları ile dolu dolap sıraları. Sanayi müdürleri, mühendisler, modacılar, mali idareciler ve piyasa onaylı mimarların hünerleri ile büyümüştür. Devlet tarafından tamamen şaşkınlığa düşürülür – polis, mahkemeler, hapishaneler, federal bürolar, müdürlükler, zorlamanın, denetimin ve tahakkümün kokuşmuş hasta bedeninin tümü ile. Eğer öncüllerini göz önüne alırsak –

'üretim uğruna üretim' özelliği, rekabet, sermaye birikimi, sömürü, mali işler, merkezileşme, zorlama, bürokrasi ve insana insan tarafından tahakküm edilmesi – ,modern toplum inanılmaz derecede karmaşıktır, hatta insanın kavrama becerisinin ötesinde karmaşıktır. Bu öncüllerin her insanla bağı kurumlar sağlar ve gerçekler – bürolar, milyonlarca personel formu, tonlarca kağıt, masalar, daktilolar, telefonlar ve tabii ki dizi dizi dosya dolapları. Kafka'nın romanlarındaki gibi, bu şeyler gerçek olmakla birlikte garip bir şekilde hayalimsidirler, toplumsal manzaradaki tanımsız gölgeler gibi. Ekonomi daha büyük bir gerçekliğe sahiptir ve akıl ve duyularla kolaylıkla üstesinden gelinir, ancak, oda oldukça karmaşıktır – düğmelerin bin farklı biçimde tasarlanmak zorunda olduğunu, dokümanların yenilenme ve yenilik yanılması yaratmak için sonsuz çeşitlilikte ve modeldeki farklılığını, banyoların dolup taşacak kadar insanı hayrete düşürecek sayıda ilaç ve losyonla dolu olduğunu ve mutfaklara sonsuz sayıda işe yaramaz aletin yığıldığını düşünürsek. Eğer bu tiksindirici çöplüğü, daha yararlı bir ya da iki yüksek kaliteli sınıflandırmaya indirirsek ve eğer para ekonomisini, devletin gücünü, kredi sistemini, kırtasiyeciliği ve istemin, güvenliksizliğin ve tahakkümün zorlayıcı bir devletinde toplumu bir arada tutmak için gerekli polislik 'iş'ini ortadan kaldırırsak, toplum, sadece makul derecede insancıl olmakla kalmaz, bunun yanı sıra oldukça basit ve yalın da olurdu.

Hala bir darlık toplumunda yaşıyor olduğumuz ve bu nedenle para edecek herşeyi daha fazla üretmeye devam etmemiz gerektiği şeklindeki kurgunun beslenmesini sağlama ilgisi ile zenginler, gizleme amaçlarına hizmet edecek bir iş etiğine yeniden yaşam vermişlerdir. Ancak, yürürlükten kalkmış bir iş ideolojisini canlandırmalarında başka bir unsur daha vardır. Bunun için emeğin kahramanlık 'mit'ini de, bir mit ki geleneksel olarak çalışan sınıfa ait olan, son zamanlarda, oldukça büyük bir oranda, sürdürülen amaca destek olacak şekilde, kendilerine mal etmişlerdir. Bu kolektif 'mit'in, beklendiği gibi zenginlere mal

edilecek şekliyle yeni kisvesi altında yenilenmesi, bireysellik, kişisel başarı ve girişim biçimindedir. ‘Herkül’vari iş yüklerinin yeni taşıyıcılarını dinlerseniz, değirmen ya da maden ocağının insafsızlığı; sürekli seyahatin aralıksız hareketliliğinin, yönetim maratonlarının, yeni pazarların ele geçirilmesinin, ‘adrenalin ve yüksek-oktanlı enerjinin güçlü bir karışımı’nca (Campaign dergisi) beslenen dinlencesiz bir yaşamın, Holliday Inn’lerin, ki tam olarak nerede olduğunuzu, sadece, perdelenmiş ve ayrılmış restoran uzamlarındaki püsküllü menülerin üzerinde yer alan kabartma motiflerden keşfedebilirsiniz, tümünün aynı olmasının can sıkıcılığı içinde tüm dünyayı acele ile dolaşmanın baskısından, daha ezici değildi gibi görünür. Günümüz zenginlerini çevreleyen, büyük ve kendini-korumacı etkinlik, Batılı sanayi toplumlarının kalbinden gelen daha verimli ve gerekli emeğin dönüşümünü – ki bu emek, zenginlerin, 200 yıldır ana hedefleri olmuştur – izleyerek ortaya çıkar. Zengin ülkelerde sindirilmiş olan çalışma, dünya yüzeyinde görünmez olmamıştı. Yalnızca, imalatın büyük bir kısmının daha ucuz ve daha verimli bir şekilde yapılabildiği Asya ve Güney Amerika kentlerinin varoşları ya da Pasifik’in kıyısındaki sanayileşmiş ülkeler aracılığıyla yeni bir uluslararası emek dağılımını takiben, çoğu başka yerlere aktarılmıştı. İçinde ‘serbest zaman toplumları’ hakkındaki tüm konuşmaların Batı için olanaklı olduğu boşluk, gerçek ‘iş’in büyük bir kısmından geriye kalanla kaimdir; bu kalanın kapsamı, yeryüzünün yoksulunun, özellikle Batılı çalışan sınıf olacak şekilde, Batı’daki insanların görev duygusundaki azalmayı kabullenmeye istekli olmasına – ya da zorlanabilmelerine – bağlıdır. Fantezinin politikası, boşaltılmış uzamları zaptetmek için saldırmaya hazırdır; ve bu, ayrıcalıklıların kendilerini, bir yandan insanlara serbest zaman toplumunun bin yılının gelişini vaat ederken, bununla çelişkili olarak, aynı zamanda nasıl olupta, makul bir şekilde gerekli emek olarak yansıtabildiklerini gösterir. Bu arada serbest zaman – kolay zenginlik değil, ki geçmiş aristokratik kastlara atfedilir ya da belirsiz bir gelecekte başarılabacaktır, ancak gerçekten var olan serbest zaman, bir tam-gün etkinlik olarak serbest zaman (eğer metinde uygunsuz bir sözcük değilse) – en çok, toplumdaki en yoksun durumda olanlara geçer, hiç bir ‘iş’i olmayan ‘iş’siz, emekli ve genç erişkinlere.